

Patrimoniul românesc
UNESCO

Cartea noastră
de vizită

Patrimoniu material imobil

- 8 biserici de lemn din Maramureș
- 8 biserici pictate în exterior din Bucovina
- Centrul istoric al orașului Sighișoara
- Mănăstirea Hurezi
- 7 sate cu biserici fortificate din Transilvania
- 6 cetăți dacice din Munții Orăștiei

Patrimoniu imaterial

- Ceramica de Horezu
- Doina
- Colindatul în ceată și bărbătească
- Călușul

Patrimoniu natural

Delta Dunării

Obiective pe lista de așteptare:
Patrimoniu material imobil

- Mănăstirea Neamț
- Bisericile bizantine și post-bizantine de la Curtea de Argeș
- Ansamblul monumental de la Târgu Jiu (sculptor Constantin Brâncuși)
- Ansamblul rupestru de la Basarabi
- Biserica Sfinții Trei Ierarhi de la Iași
- Culele din Oltenia
- Biserica de la Densuș
- Nucleul istoric al orașului Alba Iulia
- Centrul istoric al orașului Sibiu cu ansamblul său de piețete
- Satul Rimetea și împrejurimile lui (Alba)

Patrimoniu natural

- Masivul Retezat
- Vârfurile Pietrosul Rodnei (Maramureș/Bistrița Năsăud)
- Codrul secular de la Slătioara (Suceava)
- Situl paleontologic Sânpetru (Hunedoara)

Iubești România sau ești mai degrabă dezamăgit de ea?

• LOCURI

• istorie

• natură

• OAMENI

• din trecut

• de azi

Când mă gândesc la România mă întristează adesea unii dintre români. Pe alții însă îi prețuiesc nespus, îi am la inimă, mă ajută și mă învață, din prezent sau de peste timp. Atunci când îi întâlnesc, direct sau prin ceea ce au creat, mă bucur de România și de apartenența mea la acest neam. Când despre natura noastră, doar cine n-a bătut cărările nu-i știe frumusețea. Acesta nu este însă meritul nostru, este doar un dar, pe care adesea îl neglijăm.

Cunoaștem cu adevărat ceea ce este bun, frumos și demn de prețuit în România? Sunt multe. Eu îți voi povesti doar de câteva. Așadar, îmi propun să-ți dau un răspuns parțial la întrebarea:

De ce să fiu mândru de România?

Ce este UNESCO?

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură

UNESCO a fost înființat la sfârșitul anului 1945, puțin după terminarea celui de-al Doilea Război Mondial. Lumea fusese puternic zdruncinată și cuprinsă de o imensă tragedie. Reprezentanții a 20 de state au întemeiat atunci acest for internațional prin care își propuneau să lupte împreună pentru îmbunătățirea educației, sprijinirea cunoașterii interculturale, cultivarea spiritului uman, ca premise ale construirii și menținerii păcii în lume. Convingerea lor a fost aceasta: cunoașterea profundă poate fi o punte de înțelegere între oameni și între națiuni. Una dintre căile de a spori cunoașterea reciprocă a popoarelor este apropierea de patrimoniul lor cultural și natural. Ce are fiecare țară mai de preț? Creațiile spirituale și frumusețile naturale. UNESCO și-a propus să sprijine protejarea patrimoniului universal. Astfel, din fiecare țară au fost desemnate câteva obiective – culturale și naturale -, considerate a fi cele mai reprezentative, spectaculoase și bine conservate și care, împreună, alcătuiesc o mare colecție: Patrimoniul umanității. Colecția aceasta este în continuă creștere. Fiecare țară membră propune anumite obiective din patrimoniul propriu și alcătuiește un dosar prin care argumentează alegerea făcută.

Există 10 criterii dintre care măcar unul trebuie întrunit de fiecare obiectiv.

Anual are loc o adunare specială a membrilor UNESCO, în cadrul căreia sunt dezbătute noile propuneri și acceptate parte dintre acestea. Siturile UNESCO sunt puse sub protecția unei legislații speciale, sunt uneori restaurate din finanțări internaționale, sunt promovate în circuitele turistice, studiate mai îndeaproape și făcute cunoscute prin scrieri și arhive de imagini. Din obiective de interes local sau național acestea devin obiective de interes mondial.

În prezent, 195 de state ale lumii sunt membre UNESCO. În 2013, lista patrimoniului mondial conținea aproape 2000 de obiective din 160 de țări. Dintre acestea 7 se află în țara noastră.

România a intrat în UNESCO în anul 1956. Însă, abia după căderea regimului comunist am putut deveni activi. Începând cu 1990, este trimis ambasador al României pe lângă UNESCO istoricul de artă Dan Hăulică, o personalitate culturală recunoscută în plan mondial. În anii mandatului său, până în 2001, obiective din patrimoniul românesc intră, în sfârșit, în lista UNESCO.

În anul 2003, UNESCO a hotărât să inițieze o nouă colecție, dedicată patrimoniului imaterial. În perioada 2008-2014, au fost înscrise 364 de obiective din întreaga lume, între care 4 din România.

Avem așadar 11 obiective, a căror valoare a fost unanim recunoscută de întreaga omenire prin reprezentanții ei de la UNESCO. *Tu le cunoști?*

Aici găsești toate obiectivele UNESCO din lume, cu imagini și mici filme de prezentare. Ia-le la rând, e o desfătare!

Află mai mult aici:

7 sate cu biserici fortificate
din Transilvania

6 cetăți dacice
din Munții Orăștiei

8 biserici pictate
în exterior din Bucovina

Centrul istoric
al orașului Sighișoara

Mănăstirea Hurezi

8 biserici de lemn
din Maramureș

Doina

Meșteșugul ceramicii
de Horezu

Călușul

Colindatul în ceată
bărbătească

Delta Dunării

Cetățile dacice din Munții Orăștiei

Criteriul II. Să înfățișeze un exemplu important de punere laolaltă a valorilor unor comunități diferite dintr-o anumită epocă ori arie culturală, prin elemente de dezvoltare a arhitecturii sau tehnologiei, arte monumentale, proiecte urbane sau design peisagistic

Criteriul III. Să reprezinte o mărturie unică sau cel puțin ieșită din comun a unei culturi tradiționale, a unei civilizații în viață sau dispărută.

Criteriul IV. Să fie un exemplu ieșit din comun al unei tipologii de construire, ansamblu arhitectural sau tehnologic sau peisaj care să ilustreze un stadiu semnificativ al istoriei omenirii

Ce sunt: **ruine ale unor cetăți antice**
Când: **sec. II î.Hr. – sec. I d.Hr**

Cetățile din Munții Orăștiei sunt o mărturie a epocii de glorie a civilizației dace. Ruine de turnuri, sanctuare, ziduri de apărare, unele dezgolate, altele înierbate sunt cuprinse pe o suprafață de 150 km², într-o zonă muntoasă, aparent neprielnică locuirii. Cetățile formează un scut de apărare al capitalei spirituale și politice a regatului dac, Sarmizegetusa Regia (1200 m altitudine). Privind ruinele de azi, este aproape imposibil să îți imaginezi viața de odinioară. În jurul celui mai însemnat loc sacru al dacilor, locuitorii erau numeroși: conducători militari, nobili, preoți dar și mulți meșteșugari și mână de lucru gata să asigure cele necesare mai marilor cetăți. În ciuda cercetărilor aproape anuale din ultimul secol, situl rămâne puțin cunoscut, multe zone fiind încă neexplorate.

Bifează locurile în care ai fost

lată o porțiune de drum, pavat cu plăci de piatră, care duce la Sarmizegetusa Regia. În ciuda peisajului sălbatic și a altitudinii, citadela dacilor era în rând cu alte centre ale civilizației antice, având drumuri amenajate, sisteme de captare a apei pe conducte de ceramică îngropate, cisterne, sisteme de decantare a apei și de păstrare și conservare a alimentelor. Este limpede că dacii nu erau izolați în munții lor, că erau la curent cu tehnologiile grecilor și chiar ale romanilor pe care le îmbinau cu concepția lor simplă și frustă asupra construcțiilor.

Reconstituirea parțială a marelui templu circular, realizată în anii '80 ai secolului trecut, s-a împământat ca imagine emblematică a Sarmizegetusei. Este însă o viziune enigmatică care poate deruta. Sanctuarele dacice erau uneori înconjurate de incinte din stâlpi de piatră înfiți în pământ. Templul propriu-zis era însă, în acest caz, o construcție circulară din lemn, tencuită cu pământ. Arheologii au descoperit amprentele bărnelor ce formau pereții acestuia. Diferența de dimensiune a stâlpilor din reconstituire arată presupusele posibile înălțimi ale peretelui din bărne. Această informație transformă imaginea emblemă într-un fals...

„Soarele de andezit” a fost un altar deschis, folosit se pare și pentru măsurători astronomice. În zona sacră a Sarmizegetusei au fost descoperite urmele a 7 sanctuare, fapt care trimite către ipoteza unei credințe politeiste la daci.

Templul mare de calcar era o clădire ce se sprijinea pe coloane de lemn proptite pe bazele rotunde de piatră, vizibile și astăzi.

La Costești - Cetățuie se păstrează baza unui turn-locuință și o parte din scara monumentală care ducea spre intrare. În legătură cu acesta poate sta mormântul unui nobil, descoperit în aceeași zonă.

Parte din construcțiile din Munții Orăștiei sunt realizate în tehnica numită Murus Dacicus. Este un tip de zidărie devenit specific în ciuda faptului că nu este într-un tot original. Fețele zidului - interior și exterior - sunt ridicate din lespezi de piatră finisate. Între ele se turna o umplutură bine bătută din pietriș, spărtură de piatră și lut. Fețele de piatră erau legate între ele cu bărne de lemn cioplite la capete și așezate în lăcașuri tăiate în corpul lespezilor. Zidurile aveau până la 3 metri lățime și puteau ajunge la peste 10 m înălțime.

Epoca de glorie a cetăților din Munții Orăștiei se sfârșește odată cu supunerea Daciei de către romani, asaltul Sarmizegetusei fiind momentul decisiv. Columna lui Traian de la Roma, a cărei copie fidelă se află desfășurată la Muzeul Național de Istorie a României, prezintă în amănunt istoria războaielor dacice. Putem surprinde pe alocuri imagini sculptate ale cetăților dar mai ales filmul viu al luptelor crâncene.

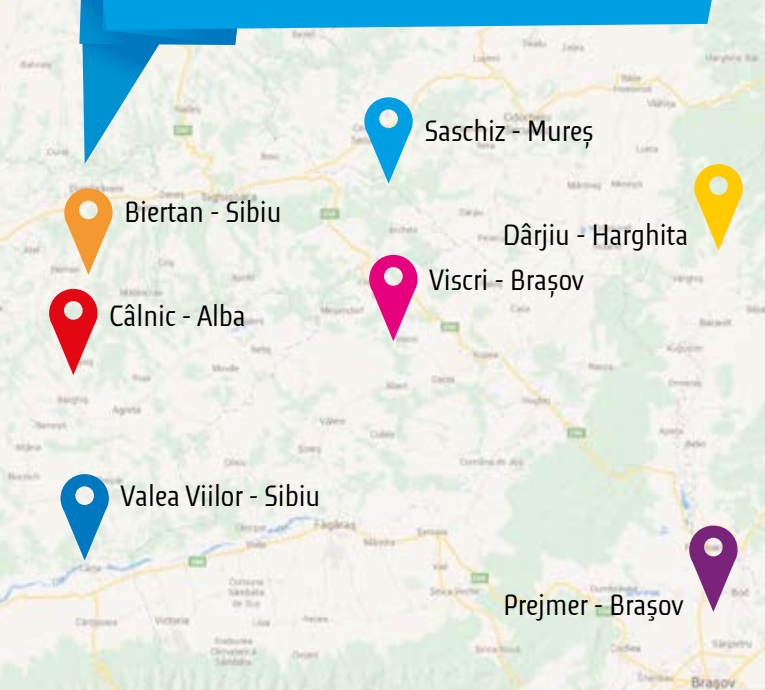

Sate cu biserici fortificate din Transilvania

Criteriul IV. Să fie un exemplu ieșit din comun a unei tipologii de construire, ansamblu arhitectural sau tehnologic sau peisaj care să ilustreze un stadiu semnificativ al istoriei omenirii.

Ce sunt: **sate care au în centrul lor o biserică fortificată**
 Cine le-a ridicat: **sașii (6) și secuii (1 - Dârjiu)**
 Când: **sec.XIII-XVII**

Bifează locurile în care ai fost

Cine sunt sașii? Pe la mijlocul secolului al XII-lea, parte din pământul Transilvaniei era sub stăpânirea regilor unguri. Pentru a-și întări paza hotarelor în lăuntru Carpaților, craii au hotărât să se servească de o populație străină. Aceștia au fost sașii, aduși la noi din Germania, Belgia și Luxemburgul de azi. De-a lungul a peste 100 de ani, au venit în valuri succesive, s-au stabilit și au prins rădăcini. În unele locuri au fost fondatori de sate și orașe, în altele s-au alăturat unor așezări deja întemeiate de români. Au fost foarte harnici, iubitori de învățătură, gospodari și credincioși. Mai multe veacuri au fost o forță administrativă, culturală și politică. În secolul al XX-lea, sub presiunea regimului comunist, cei mai mulți dintre sași au cerut azil politic în Germania. Astăzi, satele lor odinioară prospere și viguroase, sunt în parte părăsite sau preluate de români și de romi.

Cine sunt secuii? O populație trimisă de regii unguri să colonizeze și să apere granița de răsărit a Transilvaniei. Originile secuilor nu sunt pe deplin lămurite de istorici. Ei vorbesc o limbă înrudită cu maghiara și locuiesc concentrat în județele Harghita și Covasna.

Ne-au rămas de la sași peste 150 de așezări istorice. Unele sunt restaurate și îngrijite, altele sunt în paragină. Dintre acestea 6 au fost recunoscute în patrimoniul umanității: cele mai spectaculoase și bine conservate, înviorate azi prin munca restauratorilor. Cea mai importantă clădire în satele săsești era biserica. În jurul ei se ordona viața comunității.

Cum s-au născut bisericile fortificate? La nici o sută de ani de la venirea sașilor, Transilvania a fost lovită de o mare năvălire a tătarilor. După alt secol și jumătate, a supraviețuit atacurilor repetate ale turcilor. Pentru atacatori, Transilvania era poarta spre Europa. După ce unele dintre sate au fost trecute prin foc și sabie, sașii au început să plănuiască o strategie de apărare prin fortificarea bisericilor. Aveau nevoie de un loc care să poată aduna, la nevoie, toată suflarea satului, cu tot ce avea de preț, începând cu biserica. Unele biserici au fost reclădite fiind gândite de astă dată și pentru luptă, cu turnuri puternice, guri de tragere și drumuri de strajă. De la sași s-au inspirat și unele comunități secuiești. În cazul unui asediu, în interiorul cetății, toți sătenii puteau rezista. Cu toate că au fost create pentru a împlini aceleași nevoi ale diferitelor obști, bisericile cetate au o mare diversitate de forme și soluții de construire, fiecare putând oferi o imagine particulară. Ele au fost și au rămas simbolul și mândria acestor sate.

Sașii au fost la început catolici. Apoi, în secolul al XVI-lea, au devenit luterani. De aceea, reperul lor de construcție bisericească se afla în Europa occidentală: Romanic -> Gotic -> Renaștere -> Baroc -> Neoclasic. Majoritatea bisericilor fortificate au fost ridicate în etape succesive, care pot fi observate și azi. La început, bisericile au fost pictate în interior, apoi, odată cu reforma religioasă icoanele au fost acoperite cu var.

Instrumentul care acompaniază serviciul religios la sași este orga. Aceasta face ca în Transilvania, prin bisericile săsești, să se păstreze o mare colecție de orgi medievale in situ.

În unele locuri, în interior, la adăpostul zidurilor erau mici încăperi, câte una pentru fiecare familie din sat. În cetate funcționa și școala, care nu se întrerupea nici în caz de asediu.

Prejmer. Un zid de netrecut. Era prima cetate pe care prădătorii o întâlneau, după ce treceau munții prin pasul Buzăului. Zidul din jurul bisericii e de formă rotundă, gros la bază de 5 metri și înalt de 12. Cetatea era apărată și de un șanț cu apă.

La început, bisericile au fost pictate în interior cu scene biblice și vieți de sfinți. Odată cu trecerea la luteranism, pictura de pe pereții bisericilor a fost acoperită cu straturi successive de var. De atunci, în lipsa picturilor, bisericile prind culoare prin decorația mobilierului de lemn. Se pictează de obicei flori și verdeață sau se scriu diferite texte legate de viața bisericii. Găsim adesea expuse și colecții de covoare aduse de departe, din Orient.

Află mai mult aici:

Biserici cu pictură exterioară din Nordul Moldovei / Bucovina

Criteriul I. Să reprezinte o capodoperă a geniului creativ uman.

Criteriul IV. Să fie un exemplu ieșit din comun a unei tipologii de construire, ansamblu arhitectural sau tehnologic sau peisaj care să ilustreze un stadiu semnificativ al istoriei omenirii.

Când: **sec.XV-XVI**

Ce sunt: **mănăstiri și biserici domnești sau boierești**

Cine le-a ridicat: **voievozi, mari dregători și arhieri – elita politică și spirituală a Moldovei. Asta da elită...!**

Bifează locurile în care ai fost

Mănăstirea Sucevița –
Biserica Învierii

Arbore - Biserica Tăierea
capului Sf. Ioan Botezătorul

Pătrăuți - Biserica Sf. Cruci

Suceava - Mănăstirea Sf. Ioan cel Nou

Mănăstirea Moldovița –
Biserica Bunei Vestiri

Mănăstirea Humor –
Biserica Sf. Gheorghe

Mănăstirea Voroneț –
Biserica Sf. Gheorghe

Mănăstirea Probota –
Biserica Sf. Nicolae

Portretul lui Ștefan cel Mare din biserica de la Pătrăuți păstrează fidel chipul celui mai renumit și iubit voievod al Moldovei. Este cel care a ridicat parte dintre bisericile recunoscute monumente UNESCO și multe alte biserici din cuprinsul Moldovei. În a doua parte a domniei sale, a **ctitorit** mai mult de 40 de biserici, unele din ele fiind terminate și pictate de urmașii săi. Prin acestea s-a definit în arhitectura noastră medievală un stil specific moldovenesc, rămas un reper până azi. Exemplu ieșit din comun al unei tipologii de construire.

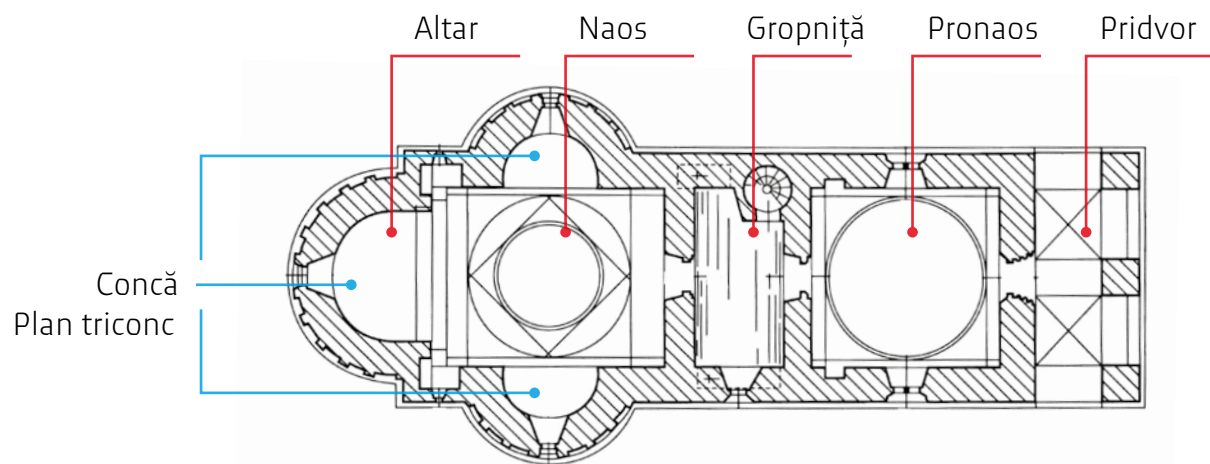
ctitor – cel care hotărăște, plănuiește și plătește ridicarea unui lăcaș bisericesc sau a unei alte clădiri importante – spital, școală, teatru etc. Ctitorul și familia lui au îndatorirea de a se îngriji de traiul lăcașului, de aceea ei dăruiau adesea, pe lângă cele necesare cultului, moșii și alte bunuri aducătoare de venit. Între drepturile familiei ctitoare era și acela de a se înmormânta în biserica ridicată. Mai multe dintre bisericile din Bucovina au în interior un spațiu destinat mormintelor, numit gropniță.

Biserica de la Pătrăuți este cea mai veche, rămasă în picioare de la Ștefan cel Mare. Este un monument de dimensiuni modeste dar conține în sine, ca un sâmbure, aproape toate datele stilului moldovenesc, pe care le poți găsi mai apoi cuprinse în compoziții mai ample și în alte ctitorii: spațiu bisericesc răsăritean cu împrumuturi de detaliu din arhitectura occidentală gotică.

Planul bisericii mănăstirii Humor realizat de Karl Romstorfer, arhitectul austriac care a făcut primele cercetări și lucrări de restaurare a acestor monumente, în secolul în care Bucovina a aparținut Imperiului Austro-Ungar.

Imaginea ce străjuiește mormântul ctitorilor de la Arbore. Boierul Luca Arbore, urmat de familia sa, oferă lui Iisus Hristos, în mod simbolic, macheta bisericii ctitorite. Este însoțit de Maica Domnului și de Ioan Botezătorul, sfântul de hram al bisericii.

Fel specific moldovenesc de a sprijini o cupolă sau o turlă. Pe lângă soluția tehnică frumoasă, cuprinde și un înțeles simbolic, numărul 8 fiind un simbol al zilei cele fără sfârșit din Împărăția lui Dumnezeu.

Petru Rareș a fost fiu natural al lui Ștefan cel Mare și a domnit la mai bine de 20 de ani după tatăl său. A continuat ridicarea de lăcașuri de rugăciune și a patronat opera de pictare în exterior a câtorva dintre biserici. A picta pe dinafară pereții unei biserici nu este un obicei nemăiîntâlnit. Poate fi găsit și în alte zone ale țării și în alte părți ale spațiului creștin. De aceea, mulți istorici au încercat să pună în legătura pictura exterioară din Nordul Moldovei cu surse de inspirație străine. Ceea ce este însă cu adevărat ieșit din comun în Bucovina este complexitatea **programului iconografic** și faptul că pictura acoperea inițial întreaga suprafață a lăcașului, de jos și până sub acoperitoarea turlei. Astăzi, parte din frescă este aproape ștearsă, mai ales în zonele în care clădirea este mai expusă intemperiilor. Se păstrează însă zone întinse, cărora restauratorii le-au redat în zilele noastre strălucirea originală.

program iconografic: felul în care sunt așezate scenele pictate pe pereții bisericii. Nimic întâmplător, nimic nejustificat. Toate sunt cuprinse într-o logică simbolică, singura care te poate ajuta să te bucuri de înțelegerea acestor monumente. Înșiruirea de imagini, pusă în legătură cu semnificația diferitelor părți ale bisericii, transmite un mesaj clar, coerent, prin care poți înțelege gândirea, credința și trăirile celor care le-au creat.

Un eveniment istoric care a cutremurat întreaga creștinătate în secolul al XV-lea a fost căderea Constantinopolului. În 1453 sultanul Mahomed al II-lea îngenunchea cel mai mare oraș al creștinilor și totodată ultimul bastion al Imperiului Bizantin. Ștefan cel Mare avea pe atunci 20 de ani și lupta deja în ostile Europei creștine. Gândește-te că aceste biserici au fost ridicate și pictate pe parcursul unui secol și jumătate, după 1453, pe când Imperiul Otoman cucerea pe rând statele creștine din sudul Dunării. Cu toate acestea, creștinătatea spera încă să redobândească Constantinopolul. În 1475 oastea creștină condusă de Ștefan învingea armata lui Mahomed al II-lea la Podul Înalt. Așa voievozi am avut... Pe pereții exteriori ai unora

dintre bisericile bucovinene, avem la nivelul privirii imaginea Constantinopolului asediat. Este pusă în legătură cu icoanele unui imn de rugăciune către Maica Domnului. Înconjurați de oști și arme, în interiorul zidurilor, mai marii cetății se roagă ținând în mâini cele mai prețioase relicve creștine ale Bizanțului. Este imaginea rezistenței spirituale creștine amplificată de rugăciunea sutelor de sfinți și îngeri care îmbracă pereții bisericilor, până pe turlle. Completând semnificațiile icoanelor din interior, pictura exterioară este un răspuns teologic creștin la frământările epocii ce a urmat căderii Bizanțului. Se citește, aici, fără îndoială un stadiu semnificativ al istoriei omenirii.

Mai multe dintre biserici poartă pe exteriorul peretelui de apus icoana Celei de-a doua veniri sau Judecata de Apoi. Cum va fi sfârșitul lumii? Ce este viața de după moarte? Creștinii descriu în amănunt răspunsurile lor în această icoană uriașă care te întâmpină de obicei la intrarea în biserică.

Mănăstirea Sucevița este ultimul monument de acest fel ridicat în Moldova, la aproape 100 de ani de la moartea lui Ștefan. A fost ctitorită de familia boierească și domnească a Movileștilor.

Sighișoara – Centrul istoric

Criteriul III. Să reprezinte o mărturie unică sau cel puțin ieșită din comun a unei culturi tradiționale, a unei civilizații în viață sau dispărută.

Criteriul V. Să fie un exemplu ieșit din comun de așezare umană, pe uscat sau pe mare, care este reprezentativă pentru una sau mai multe culturi sau interacțiune a omului cu mediul înconjurător în special când acesta din urmă a devenit vulnerabil, sub impactul unei schimbări ireversibile.

Cine l-a ridicat: **comunitatea săsească a Sighișoarei**

Când: **sec.XIII-XIX**

Bătând astăzi cu pasul străzile vechii Sighișoare te simți cufundat în istorie. Este un loc în care clădirile istorice s-au păstrat aproape în totalitate și în care intervențiile de arhitectură nouă lipsesc. Este unul dintre cele mai bine conservate situri de acest fel din Europa. Clădit în pantă pe trupu unui deal, până în vârf, acest oraș-cetate a dus o viață prosperă și foarte bine articulată vreme de câteva secole. Dacă bisericile fortificate depun mărturie pentru viața rurală a sașilor transilvăneni, iată la Sighișoara putem descoperi o comunitate săsească urbană, așa cum a fost. Ce ne povestesc casele, bisericile, piețele publice, turnurile, zidurile cetății?

Află mai mult aici:

Cele 9 turnuri
rămase în picioare:

- Turnul Cositorarilor
- Turnul Frângerilor
- Turnul Măcelarilor
- Turnul Cojocarilor
- Turnul Croitorilor
- Turnul Cizmarilor
- Turnul Fierarilor
- Turnul cu Ceas
- Turnul Tăbăcarilor

Orașul medieval era înconjurat cu ziduri din care se păstrează până astăzi o parte. Perimetrul acesta este întărit cu turnuri cu înfățișări diverse. Fiecare turn a fost ridicat de câte o breaslă căreia îi poartă numele. Membrii grupului de meșteșugari erau datori să îngrijască turnul și să îl folosească în apărarea orașului, în caz de asediu. Breslele sighișorene au fost numeroase, având fiecare regulamentul scris, steagul, lada pictată și ferecată în care erau păstrate actele și însemnul, în grija unui staroste. Breslașii își aveau locurile lor precise în biserică, strane plătite tot de ei, cu inscripții și semne distinctive.

Turnul cu ceas este cel mai impunător dintre turnurile păstrate, fiind menit să păzească intrarea principală în cetate. Solid și fortificat în partea de jos, este încheiat cu un acoperiș din solzi de țiglă colorată. Poartă mari cadrane de ceas pe două dintre fețe, din timpurile când ceasul personal era o raritate. Bate până astăzi orele în dansul unor figurine de lemn, întruchipând prin zeități antice zilele săptămânii. Astăzi, Turnul cu ceas adăpostește Muzeul de istorie al orașului.

Într-o piațetă în apropierea Turnului cu ceas se află biserica fostei mănăstiri dominicane, un ordin călugăresc venit din Apusul Europei. Clădirile mănăstirii au fost demolate la sfârșitul secolului al XIX-lea. Aici se păstrează o frumoasă colecție de covoare orientale. Din orga de secol XVII, răsună până azi numeroase concerte.

Locuințele vechilor sighișoreni sunt pestrițe și cu influențe de arhitectură diverse. Se păstrează deopotrivă case maiestose pe trei nivele, case simple, prăvălii. Iată Casa venețiană, care a aparținut într-o vreme primarului orașului. Forma ferestrelor amintește de orașul din lagună.

Sus, în vârful dealului, sighișoreni și-au ridicat biserica. Au închinat-o Sfântului Nicolae și i-au zis simplu, Biserica din Deal. Au fost mai multe etape de construcție succesive. Biserica ajunsă până la noi a fost construită în secolele XIV și XV în stilul gotic. Monumentul este astăzi proaspăt restaurat, făcându-se în prealabil și cercetări arheologice. Pictura – frescă și panouri de lemn- piesele de mobilier, lespezile funerare sunt toate curățate. În apropierea bisericii se află cimitirul și acesta monument istoric.

Tot sus pe culme, în vecinătatea Bisericii din Deal s-a aflat din vechime școala, astăzi liceul Joseph Haltrich. În secolul al XVII-lea un primar sighișorean s-a gândit să ușureze efortul elevilor de a urca pieptiș dealul până la școală. Așa s-a construit Scara școlarii, un pasaj acoperit, cu trepte din lemn.

În ultimele decenii viața culturală a Sighișoarei a înflorit, orașul adunând an de an multe mii de vizitatori. Festivaluri de artă medievală, concerte, expoziții, toate pun în valoare orașul vechi ca pe o mare scenă în care sunt cuprinși laolaltă actori și spectatori. Vizitează Sighișoara, ascultă-i muzica, locuiește câteva zile în cetate!

A.S.

Mănăstirea Hurezi

Criteriul II. Să înfățișeze un exemplu important de circulație a valorilor umane într-o anumită epocă ori arie culturală, prin elemente de dezvoltare a arhitecturii sau tehnologiei, arte monumentale, proiecte urbane sau design peisagistic.

Cine a ctitorit-o: **voievodul Constantin Brâncoveanu și familia lui**
Când: **secolul al XVII-lea**

Un fenomen asemănător celui petrecut în Moldova lui Ștefan s-a întâmplat în Țara Românească în vremea lui Constantin Brâncoveanu. Prin numeroasele ctitorii domnești și boierești s-a născut un stil în arhitectură, care s-a numit „brâncovenesc”. A fost rodul unei elite politice și culturale, oameni atașați de țară dar și extrem de cultivați și umblați. Conceptul lor de arhitectură și artă împletește formele vechi ale Țării Românești și specificul ortodoxiei cu idei culese de la Constantinopol, Veneția ori din Europa barocă.

Mănăstirea Hurezi este locul unde se păstrează laolaltă cea mai mare diversitate de clădiri brâncovenesti: 5 biserici, un paraclis, 1 palat domnesc, **cuhnie**, brutărie, bibliotecă, clopotniță, chilii, foișoare, fântâni, coloane, fotificații. Multe din ele sunt încă decorate cu frescă originală, recent restaurată, și păstrează piese de mobilier, icoane, țesături, argintărie, relicve de mare preț.

Stil brâncovenesc:

- biserici, mănăstiri, palate
- pridvoare, foișoare, **logii**, coloane, **cuhniile**, bolți, scări exterioare, grădini
- lumină, peisaj, confort, armonie
- decorație bogată: piatră, lemn, frescă, țesături, argintărie, tipărituri, manuscrise, miniaturi

Cuhnie – bucătărie
Loggie – spațiu asemănător unui balcon, obișnuit la palatele venețiene

Lăcașul a fost ridicat la începutul domniei lui Brâncoveanu și amplificat în timp, cu toată darea de mână a familiei și a unora dintre stareți. A fost locuit la început de călugări și abia de un secol încoace este mănăstire de maici.

Ești încântat când reușești să construiești pe ecranul calculatorului felurite clădiri? Îți dai seama cum este să poți construi de adevăratelea o mănăstire exact cum visezi să fie? Hureziul a fost locul pe care Brâncovenii și l-au pregătit pentru a le adăposti mormintele. Voievodul împreună cu starețul Ioan – primul conducător al mănăstirii – au gândit întreg ansamblul până în cele mai mici detalii. În plus, bogăția ieșită din comun a ctitorului împletită cu generozitatea sa au făcut ca toate să fie împlinite exemplar: cei mai buni pictori, cei mai buni pietrari, cei mai buni lemnari, unii aduși din străinătăți. Împreună au format o adevărată școală de meșteșuguri bisericești, iar mănăstirea a rămas un reper important pentru ctitorii de mai târziu.

Pictura bisericilor este o călătorie fascinantă în istoria și trăirea creștină dar este și o poveste de familie. Constantin Brâncoveanu a ținut să-i aibă prezenți, pe pereții pronaosului de la Hurezi, pe înaintașii săi prin care devenise domn al Țării Românești: boierii Brâncoveni și Cantacuzini și voievozii pe care îi avea strămoși, prin care putea dovedi că este os domnesc.

Intregul ansamblu al mănăstirii este închinat Maicii Domnului, pe care o găsești pictată în nenumărate icoane. Biserica mare însă se află sub patronajul Sfinților Împărați Constantin și Elena, modele ale voievozilor creștini și, prin nume, protectori personali ai voievodului.

O astfel de mănăstire, în care trăiesc peste o sută de suflete, este organizată de la bun început ca să fie independentă, capabilă de se autoîntreține. Are bucătărie, brutărie, moară, livezi, grajduri, turme, păduri. Pe lângă rugăciune și munca pentru traiul cotidian, călugării au trudit mult și în bibliotecă. Hureziul a fost un adevărat izvor de cultură.

Sistem de aerisire la cuhnie

Află mai mult aici:

Bolnița

A.S.

Vizitează:

- biserica mare
- paraclisul domnesc
- muzeul din fosta casă domnească
- bolnița – bisericuța din cimitir
- schiturile din afara zidurilor: Sf.Petru și Pavel, Sf.Ștefan
- Sfinții Îngeri, odinioară schit, azi biserică de sat

Plimbă-te pe dealuri și odihnește-te la umbra castanilor, urmași ai celor sădiți de Brâncoveanu.

Biserici de lemn din Maramureș

Criteriul IV. Să fie un exemplu ieșit din comun al unei metode de construire, ansamblu arhitectural sau tehnologic sau peisaj care să ilustreze un stadiu semnificativ al istoriei omenirii.

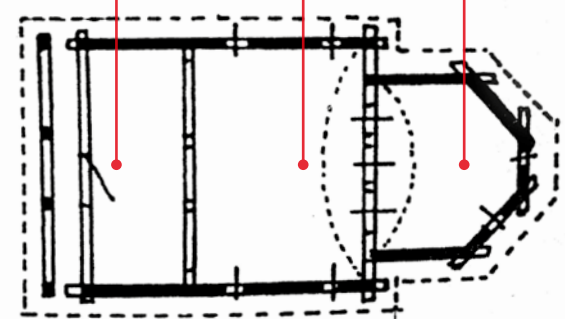
Ce sunt: **biserici de sat**

Când: **sec.XVII-XVIII**

Cine: **obștea satului sau familii de ctitori locali**

Bisericile de lemn au fost construcții obișnuite în satele românești. În unele zone, siluetele lor aproape nu se deosebesc de cele ale locuințelor; în altele însă sunt clădiri extrem de elaborate în care meșterii lemnari s-au întrecut cu icsușința. În zona de Nord a Transilvaniei s-au păstrat încă multe astfel de construcții care formează până azi o familie de monumente foarte grăitoare pentru ce a fost satul românesc odinioară, de pe aceste meleaguri. În zona Maramureșului bisericile de lemn au o înfățișare aparte, cu recorduri de înălțime și meșteșug. Au fost ridicate uneori de familiile înstărite și nobile locale, alteori, mână de la mână, de întreaga obște a satului. Între cele 85 de monumente maramureșene de acest fel, din satele răspândite pe dealuri și poieni, 8 au fost recunoscute în patrimoniul UNESCO.

biserica femeilor
sau tinda biserica
băraților altar

De ce din lemn?

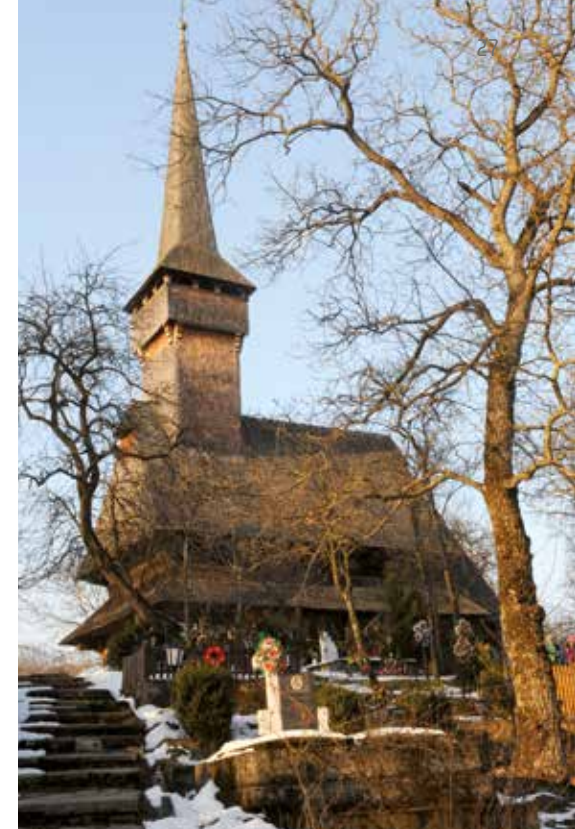
A fost timp de multe secole materialul de construcție cel mai folosit la sat, pentru case, acareturi și multă vreme și pentru biserici. Cu timpul însă, unde a fost posibil, bisericile au fost construite din zidărie, pentru a fi mai durabile. Asta mai ales în Țara Românească și în Moldova unde românii erau în dreptul lor și bisericile istorice din zid sunt numeroase. În Transilvania însă, românii, deși majoritari, au fost până nu foarte demult doar tolerați. Pentru ei, ridicarea bisericilor de zid era un privilegiu rar. Dovadă stă faptul că acestea erau aproape inexistente într-o zonă ca Maramureșul. Limitarea materialelor nu i-a oprit nicidecum pe românii ardeleni de la ridicarea unor lăcașuri de rugăciune de toată frumusețea.

Bifează locurile în care ai fost

În Maramureș, mai mult ca în alte zone, te simți în împărăția lemnului. Se construiește de obicei în esență tare - stejar, fag - dar și din brad. Există anumite părți ale caselor unde lucrătura este foarte migăloasă. Bârnelor masive primesc în fibra lor diferite simboluri cosmice, care pun în legătură pe fiecare om simplu cu toată construcția Universului. Pentru cea mai de față construcție a satului, meșterii dădeau tot ce puteau mai bun. Bisericile erau de obicei ridicate pe locuri mai înalte. Vârfurile de turn se pot vedea de departe, ca niște săgeți care țintesc văzduhul. Desigur, satele s-au întrecut în a construi cea mai înaltă biserică de acest fel. Au câștigat cei de la Șurdești.

Cea mai obișnuită metodă de construcție era cea a cununilor din bârne cioplite. Practic, pereții se țin laolaltă, fiind ridicați din rânduri suprapuse pe tot conturul, de jur împrejur. Bârnelor se leagă la capete în diferite feluri de îmbinări, între care "coada de rândunică." Tehnica este foarte ordonată și precisă, dovadă că unele dintre aceste biserici au fost montate și demontate de mai multe ori, fiind mutate dintr-un sat în altul. Este un meșteșug care trăiește și astăzi.

Acoperișurile au pante înalte și rezezi, bune pentru scurgerea rapidă a apei de ploaie. Sunt bătute cu șindrilă. La unele biserici acoperișurile au poală dublă. Turnul adăpostește clopotul și/sau toaca. Acestea erau instrumente de mare importanță în viața satului, numite "zvonițe", căci prin ele, pe lângă chemarea la biserică, se transmiteau mesaje de bucurie, de tristețe sau de alertă.

Interiorul poartă haina colorată a picturii. Culoarele se așterneau peste o pânză care era aplicată pe scândură. Programul iconografic este simplificat dar concentrează răspunsuri la întrebările fundamentale pentru existența umană: de la Facerea omului și până la Sfârșitul lumii, trecând prin Evanghelii. Verva picturii reflectă atmosfera satelor de odinioară și un fel simplu și limpede de a exprima credința.

Deseori sfinții nu sunt numiți sau sunt scriși într-o variantă foarte familiară: "Eftimie", "Ilie", "Teofil", "Suzana", "Ioana", "Salomeea". Alteori sunt însemnați ca în pictura cultă.

Află mai mult aici:

Îți amintești Judecata de Apoi de la Voroneț? Iată, la leud Deal varianta țaranului maramureșan. Inscriptiile sunt adesea foarte explicite. Spre exemplu iadul este numit "Gheena cea împuțită". În flăcările lui poți observa diferite păcate personificate, numite și în scris: "cei care fac judecată strâmbă", "femeia stricată", "care-și ocărăște părinții", "sinucigașul", "cel care ascultă la geamul altuia", "Muierea care nu vrea să facă prunci" și altele...

Iată un fragment din *tâmpla* bisericii de la leud Deal. Observă cum stâlpii de lemn pictați care ritmează șirul sfinților, imită pe cei sculptați în relief în bisericile brâncovenești.

Tâmpla sau *iconostasul* – peretele de lemn pictat care desparte "biserica bărbaților" de altar

Doina

Ce este: un fel de a cânta

Cine: țărani simpli, bărbați și femei

Cum i se mai zice: hore în grumaz, hore cu noduri, hore lungă

Cum: singur, doar cu vocea sau cu acompaniament de instrument: fluiet, caval, cobză

Unde: în special în Oltenia, Gorj, Bucovina, Maramureș, Mehedinți, dar și în alte părți

ale României și în alte țări

Este foarte greu să înțelegi ce este Doina dacă nu o auzi sau dacă nu ți-o explică cineva care o cunoaște, iar s-o întâlnești este și mai greu. Doina este ceva spontan. O poți surprinde pe furiș așa cum ai vedea o cărpioară în pădure. Să nu te gândești că ceea ce vezi la televizor pe posturile etno sau pe diferite scene folclorice este adevărata doina. Este exact diferența dintre viață și teatru. Doina este viață.

Pentru că sunt orășancă și n-am întâlnit niciodată doina, nu am ascultat-o decât în înregistrări de arhivă, am întrebat pe cineva care o cunoaște:

Ce e doina? Zi-mi tu întâi:

Ce-i tristetea? Cum aş putea-o descrie? Dar gândul la curgerea vieții omenești, în ritmurile Universului? Când sunt oamenii triști? Dar gânditori? Dar melancolici? Ce fac oamenii când sunt triști sau gânditori?

Unii plâng, alții se îmbată, ori sunt furioși, ori se roagă la Dumnezeu, ori, cei care știu să cânte, cântă... Țăranii adevărați - cei puțini care mai există prin sate - cântă niște cântece în care tristețea se amestecă cu gândul la rosturile lumii. Dacă ar fi cineva prin preajmă, s-ar înfiora! Le cântă însă în singurătate căci aceste cântece sunt ca o spovedanie. Dau pe față necazul omului, gândul lui cel mai intim. Dar tot cântând așa, cântăreții încep să se vindece de tristețe. Cântecele acestea se numesc doine. Odinioară, țăranii se însoțeau cu doinele pe la muncile lor și în orice moment în care simțeau nevoia de a-și ușura sufletul cântând.

Prima oară am auzit doina într-o iarnă, la bunica... M-am trezit din somn pentru că mi s-a părut că plânge... Dar ea cânta... țesea și cânta un cântec atât de straniu, încât m-a cuprins un fel de teama...

„Cine nu-i mâncat de rele
N-a mai ști cânta de jele...”
„De n-ar fi doine pe lume,
ai vedea fete nebune
și neveste duse-n lume...”
“Cine-o născocit cântatul
ier-te-i Dumnezeu păcatul...”

Doina este arhaică, învățată după ureche din bătrâni, în familie. Există diferite variante, după regiune. Melodia e simplă, monotonă, murmurată, icnită, întreruptă de sunete bolborosite (îm-îm... dui-dui... aaai... a-bu-bu-bu... a bui-bui...) Din când în când melodia dispare în spatele cuvintelor ritmate. Versurile sunt și ele parte moștenite, parte spontane. Se improvizează mult. Vorbesc despre diferite necazuri ale omului și le găsesc rezonanțe, de obicei, în natură.

Află mai mult aici:

„Amară-i frunza de nuc,
Mai amar dorul ce-l duc,
Amară-i frunza de fag,
Mai amar dorul ce-l trag...”

Există câteva teme, să le zicem surse de tristețe. Adesea însă e doar tristețea, motivul rămâne neștiut.

- de dor
- de jale
- de dragoste
- de înstrăinare – când se mărita fata departe de casa părintească
- haiducești
- păstorești
- de cătănie/război
- de noroc

De război

„Războiu', arză-l-ar focu',
Că el mi-o mâncat norocu';
Războiu', arză-l-ar para,
ca el mi-o mâncat
tihneala...”

De înstrăinare

„Izvoraș cu apă rece
Pe la poarta maichii trece,
Mere maica să se spele,
Dă de lacrimile mele...”

N-am noroc

Of, c-apoi de n-am noroc și parte
Cu Dumnezeu nu m-oi bate....

De jale

„Câta jele-o fost pe lume,
Tată m-o ajuns pe mine.
Câta jele-i pe pământ,
Tată m-o ajuns, pi rând.
Câta jele-n lume este
Tată-n mine și oprești...”

De dragoste

„-Frunză verde-n trei araci
Rabdă inima și taci!
-Am răbdat cât am putut,
Da amu m-o străbătut...”

De dor

„De-ar fi doru' ca vântu'
S-ar aprinde pământu'...”

Doina e terapie

„Doină, doină, glas de jele,
Indulcești zilele mele...”

„Cine are harul cântatului nu mai are
trebuinta de doctor”

Doina e rugăciune

„Nu da, Doamne, nimănu
Ca mie și codrului,
Codrului i-ai dat cărări,
Mie-amar și supărări
Codrului i-ai dat frunza,
Mie mi-ai fript inima. „

Unde mai găsești doina?

- La pas prin sate, la bătrâni
- Înregistrări de arhivă ale muzeelor etnografice

Cântăreți din zilele noastre

Grigore Leșe - cântă și povestește - ,
Maria Surupat, Nicolae Pițuș și alții,
mai mult neștiuți. Citește cartea lui
Grigore Leșe *Horea în grumaz - Înger
păzitor și ispită*

Colindatul în ceată bărbătească

Ce este: un obicei străvechi legat de sărbătorile de iarnă

Cine: feciorii satului sau, mai rar, bărbați de alte vârste

Unde: în toată țara și în Republica Moldova

Când: de la Sf. Andrei (30 noiembrie) până la Sf. Ion (7 ianuarie)

Sf. Nicolae
6 decembrie

Nașterea Domnului
25 decembrie

Boboteaza / Sf. Ion
6 ianuarie / 7 ianuarie

Feciorii satului se strângeau prima dată de Sf. Andrei sau în alte locuri în ajunul zilei de Sf. Nicolae. Atunci se pornea primul colind, pe la casele unde erau Nicolai. Cântarea lor se cheama zăurit, pentru că începea în miezul nopții și dura până dimineața. Uneori ceata este însoțită de lăutari cu fluiere, acordeon și tobă.

Așa de frumoase și dorite sunt nopțile de colind că ai vrea să nu se mai termine!
„Z(ă)ori, de z(ă)ori
Nu vă revărsații,
Nu vă revărsații!”

Colindatul în ceată bărbătească este un obicei cu rădăcini precreștine, încreștinat și legat până azi de sărbătorile din preajma Crăciunului. În satul de demult și pe alocuri până în prezent, rostul fiecărei vârste în comunitate este foarte bine delimitat. Există obiceiuri cu prescripții precise: doar copiii, doar feciorii, doar fetele mari, doar nevestele, doar bărbații însurați. Peste acestea nu se poate trece. Nu se cuvine. Ceata este cel mai adesea a feciorilor, care împodobesc sărbătorile cu puterea și veselia adolescenței. Poate părea un joc dar este unul serios. Toată comunitatea așteaptă colindul lor, ca pe o binecuvântare. E multă voie bună dar îmbinată cu rost și responsabilitate. Mai rar se formează cete și din alte grupuri de vârstă, dar toți de-un fel.

Roluri în ceată:

- gazda - primește acasă ceata pentru repetiții; casa este marcată cu câțiva brazi înalți
- vătaful mare sau starostele - responsabili cu organizarea, poartă un toiag împodobit pe post de sceptru; vătaful mic îl ajută sau îl înlocuiește la nevoie
- bucătarul mare și cel mic - se ocupă cu hrana cetei
- crășmarul mare și cel mic - cu băutura
- iapa sau Măgarul - căra desagi cu bucatele primite de colindători
- casierul sau “sameșul” – strânge banii

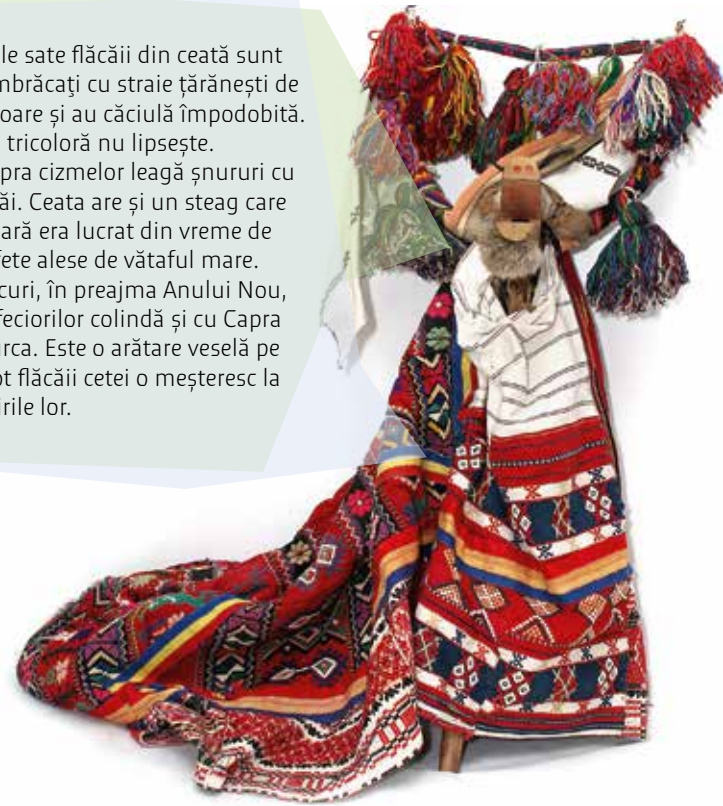
Pedepse pentru feciorul care nu ascultă de vătaf:

- dus la vale cu lăutari și obligat să se spele în apa rece din râu
- legat pe o săniuță și purtat cu muzică prin tot satul

În Ajunul Crăciunului ceata începe colindul de la casele "aleșilor" - primarul, preotul, învățătorul și alți oameni mai de vază. Apoi, se ia satul de la un capăt la celălalt, casă cu casă. Se cântă un colind numit "colindul mare" la toate casele și alte colinde diferite de la gazdă la gazdă, după felul fiecăruia. Sunt versuri anume pentru: însurăței, fete de măritat, diferite meserii și altele. Adesea numele gazdelor sunt puse în cuvintele colindului, urarea fiind astfel foarte directă. Colindele urează simplu sau povestesc despre Nașterea Pruncului Iisus dar și despre diferite întâmplări cu împărați, vânători, diferite animale și plante, toate cu tâlcul lor. Melodiile sunt arhaice, moștenite din bătrâni. Uneori tot grupul cântă laolaltă, alteori se împart în două grupuri și își răspund în colind unii altora. Ceata cântă afară, la fereastră, sau e primită în casă. Oamenii simt bucuria de a primi colindătorii ca pe o mare apropiere de Dumnezeu. În versurile populare gazda stă la masă cu Tatăl ceresc, cu Maica Domnului și Sfântul Ion și beau toți cu același pahar! Colindătorii sunt ca o binecuvântare a casei. A nu primi colindătorii e un gest de toată ocară, ca o ruptură față de obștea satului. A primi colindul înseamnă a fi împreună cu toată comunitatea în marea bucurie a Crăciunului.

În unele sate flăcăii din ceată sunt încă îmbrăcați cu straie țărănești de sărbătoare și au căciulă împodobită. Banda tricoloră nu lipsește. Deasupra cizmelor leagă șnururi cu zurgălăi. Ceata are și un steag care odinioară era lucrat din vreme de două fete alese de vătaful mare. Pe alocuri, în preajma Anului Nou, ceata feciorilor colindă și cu Capra sau Turca. Este o arătare veselă pe care tot flăcăii cetei o meșteresc la întâlnirile lor.

„Ale cui s-aceste curți
Așa mândre luminate,
Cu ferestre-nziuate?
Iar la masă cine șade?
Șade bunul Dumnezeu
Și-n al doilea colț de masă,
Șade Maica Precurată.
Și-n al treilea colț de masă,
Șade Ion, Sfântul Ioanu.
Și-n al patrulea colț de masă,
Șade gazda prea frumoasă.
Toți închină cu-n pahar. (...)”
(Șinca Nouă, 1993)

Colindătorii sunt cinstiți, după puterile gazdei, cu bucate și cu bani. În dimineața primei zile de Crăciun, după noaptea de colind, tot satul mergea la biserică și ceata cânta din nou, tot repertoriul, la sfârșitul slujbei.

La Sf. Ion feciorii din ceată își fac ultimele împărțeli din cele primite. Apoi merg împreună și se cinstesc cu băutură, ei și cei care le mai ies în cale. La sfârșit rostogolesc butoiușul gol la vale, semn că vremea sărbătorilor s-a încheiat. Din anul 2007, în ziua de 7 ianuarie, în orașul Făgăraș are loc o întâlnire a cetei de feciori din toată țara.

A.S.

Căciulă cu vâstră

Cămașă albă
țărănească

Pieptar

Cioareci

Zurgălăi

Toiag

Cizme negre

Călușul

Unde: în anumite sate din Oltenia și Muntenia

Cine: grupuri de bărbați

Când: timp de 9 zile, începând cu duminica Rusaliilor (50 de zile după Paști)

Ce este: un obicei ritual complex

Ritul Călușului este un obicei străvechi, încă viu în anumite sate din Oltenia și Muntenia. Este un ritual amplu pe care grupuri de bărbați, de vârste diverse, îl parcurg împreună cu credința că stârnesc în mijlocul spectatorilor energii pozitive. Acestea aduc vindecare, fertilitate, belșug și îndepărtează forțele potrivnice, numite de ei iele, rusalii, șoimane. În unele locuri călușarii merg ca și colindătorii din casă în casă, în altele joacă în mijlocul satului. Unele cete joacă doar în satul lor, altele bat zeci de kilometri de-a lungul mai multor zile. Dintre cetele de călușari unele participă și la festivalurile folclorice, întrecându-se pe scenă în virtuozitatea dansului.

Jocul călușului:

- dans
- muzică
- costum
- obiecte, acțiuni, reguli rituale
- texte
- reguli rituale

Azi:

- spontan, obicei arhaic, practicat neîntrerupt în unele sate, de secole
- pe scenă – scos din context, cu accent pe spectacolul dansului

Rosturi în ceată:

- vâtaful - conduce grupul, primește sau înlătură membri din ceată, deține tainele ritualului. Secretele călușerești sunt transmise prin vâtaf – uneori din tată în fiu, alteori printr-un urmaș pe care vâtaful și-l alege.
- stegarul – poartă călușul, steagul grupului, care este investit cu puteri magice – o prăjină împodobită cu un ștergar frumos lucrat, diverse accesorii colorate și cu plante de leac și belșug: pelin, usturoi, busuioc, frunze de nuc, spice de grâu și altele. „cu cât este mai înalt cu atât este mai bine”.
- mutul – este un personaj comic care antrenează grupul în diverse șotii dar strunește și dansul cu mișcări energice. Este respectat aproape ca și vâtaful. Este mascat și poartă sabie. Mutul trasează cercul în care se petrece dansul.

Cum se petrece?

- vâtaful adună și organizează ceata
- se confecționează steagul
- membrii cetei se leagă împreună cu un jurământ tainic, în fiecare an înainte de a porni jocul
- călușarii joacă pe la gazde, însoțiți de lăutari; sunt așteptați și primiți ca o veste bună. Li se pun copii în brațe ca micuților să le fie de sănătate. În hora călușarilor sau agățate de ei sunt: grăunțe, lână, apă, sare, pelin, usturoi. Acestea sunt împărțite mai apoi de gazdă și altor doritori, care le poartă la brâu ca să nu cadă pradă ielelor. Sunt puse și printre semințele de semănat ca să aducă belșug.
- la final spectatorii intră și ei în joc și se încarcă de energiile călușarilor. Ceata este cinstită cu bani și bucate, precum colindătorii.
- prin participarea la joc, călușarii și familiile lor dobândesc un soi de protecție simbolică împotriva duhurilor potrivnice.
- la sfârșitul perioadei de căluș, steagul se desface, apoi se îngroapă, tot în taină, și ceata se risipește.

Află mai mult aici:

Călușarii poartă straie țărănești bărbătești de sărbătoare, împodobite în plus cu bete, panglici, mărgele, pinteni, ciucuri, clopoței, batiste – unele primite de la mame de copii mici și fete de măritat, ca să fie “jucate în căluș” și să primească energia bună a dansului. Culoarele vii și sunetele stridente sunt și ele arme împotriva ielelor.

Călușul astăzi:

- a face parte din ceată este un semn bun, de maturitate și apreciere; călușarii sunt bine văzuți în comunitate
- inițierea nu este doar în dans ci și în anumite virtuți ale bărbăției sufletești: respectarea cuvântului dat, capacitatea de supunere și ascultare, disciplina, puterea de a păstra un secret
- pentru unii continuă să fie un ritual, pentru alții un mod de distracție
- un mod de a-și face cunoscut satul în întrecerile folclorice de scenă
- poate fi tratat și ca o sursă ocazională de câștig

A.S.

Meșteșugul ceramicii de Horezu

Ce este: meșteșug – întregul bagaj de cunoștințe, obiceiuri și credințe moștenite din tată în fiu - prin care se nasc vase de lut.

Cine: familii de țărani meșteșugari.

Meșteșugul olăritului este vechi de când omul și a fost răspândit pretutindeni. În România se aflau la începutul secolului XX mai mult de 200 de sate de olari. Astăzi au rămas mai puțin de 50.

De ce Horezu?

Să fi fost aici o vatră milenară de olari ca în alte sate oltene? Nu avem certitudini dar un lucru sigur este că în vremea lui Constantin Brâncovenu, la Horezu, olăritul a luat o întorsătură nouă care a făcut locul diferit de celelalte numeroase așezări de olari din Vâlcea. Cu un spirit gospodăresc ieșit din comun, voievodul a dorit să creeze în apropierea mănăstirii sale de la Hurezi un centru care să producă o ceramică mai rafinată, de o calitate demnă de mesele boierești și domnești ale Țării Românești. Vesela de lux se aducea până atunci din Orient, cu cheltuieli mari. Este limpede că olarii hurezeni au împletit meșteșugul locului cu influențe primite prin obiectele venite de departe, din Levant. În memoria colectivă a olarilor hurezeni se păstrează amintirea unor meșteri atenieni, aduși de Brâncovenu, pentru ridicarea meșteșugului local. Cele mai vechi taieri de Horezu s-au găsit în săpăturile arheologice de la palatele brâncovenești. Ceramica de Horezu avea rol decorativ sau era folosită la mesele mai sărbătorești, la nunți, la praznice sau zi de zi, în casele înstărite.

Câteva dintre familiile de olari:

Bâscu

Figură

Mischiu

Buclescu

Iorga

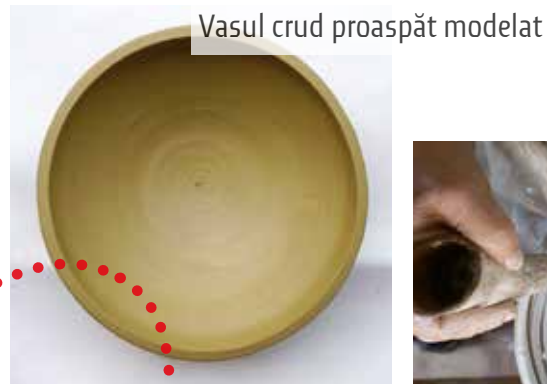
Vișoreanu

Dacă ajungi la Horezu, nu te opri la tarabele de la drumul național! Pentru Situl UNESCO abate-te 2 km, în satul Olari. Aici aproape fiecare gospodărie este un atelier. Fațadele caselor sunt o expoziție permanentă de ceramică, olarii sunt ospitalieri, te primesc în atelier, îți explică și îți povestesc. Vizitează în sat Muzeul Vișoreanu și în orașul Horezu Galeria de Arta Ceramică.

Cum?

Iată drumul de la bulgărele de lut la vasul bun de folosit.

Vasul crud proaspăt modelat

Albit cu humă – o vopsea făcută din piatră albă pisată

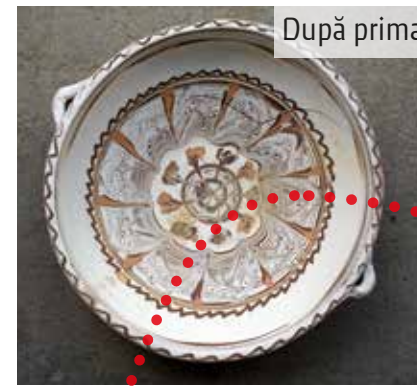
Decorat cu cornul

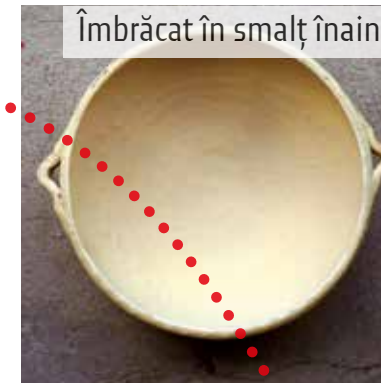
Decorat cu gaița

Cuptorul

După prima ardere

Îmbrăcat în smalt înainte de a doua ardere

Gata, după a doua ardere

Calități:

- vase smălțuite, ușoare, cu pereți subțiri
- decorație bogată, migăloasă, foarte diversă
- modele păstrate din strămoși: spirala, pomul vieții, cocoșul, șarpele, coada de păun și altele
- meșteri creativi dar în interiorul tradiției
- doar argilă locală prelucrată foarte meticolos = materie primă mai bună ca în alte centre

Azi:

- în jur de 50 de familii de olari
- se lucrează încă tradițional - pe roată mecanică de lemn, cu ustensile vechi, cuptor de cărămidă cu foc de lemne

Probleme:

- comercianții nu protejază olăria locală - se vând laolaltă ceramica de Horezu și obiecte bulgărești, chinezești, diverse - dacă vrei să cumperi, cel mai bine ia direct de la olari, din atelier.
- statul nu intervine prin reglementări pentru protejarea sitului

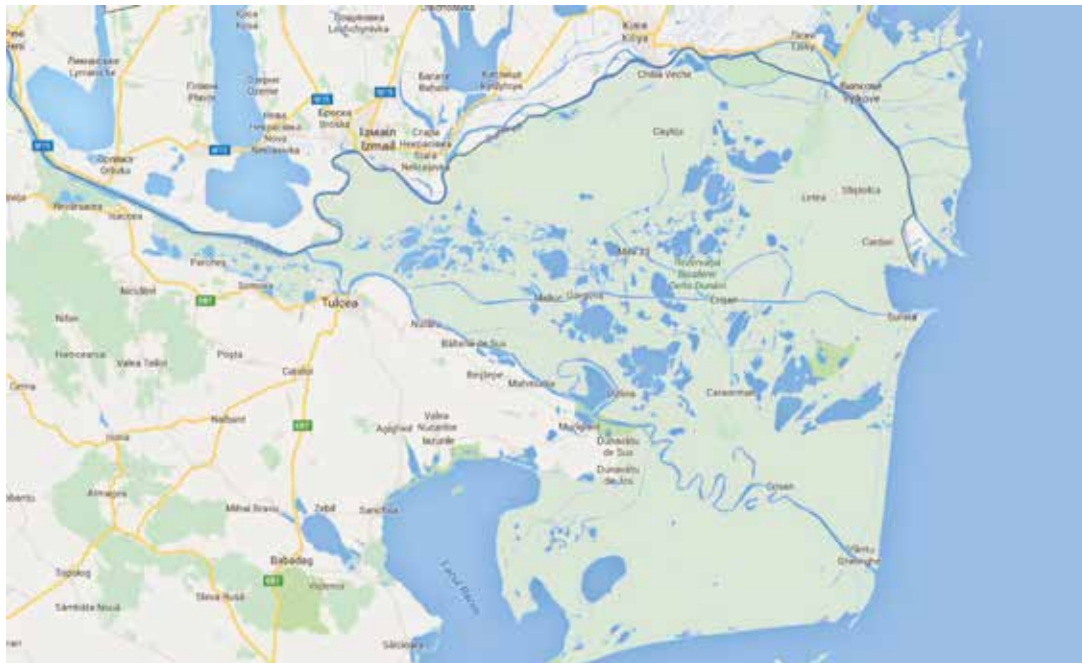

Cocoșul de Hurez este cel mai renumit târg de ceramică populară românească, organizat an de an la Horezu, încă din 1971. Este în primul rând întâlnirea anuală a olarilor și un barometru al stării meșteșugului.

Delta Dunării - Rezervație a biosferei

Delta Dunării este o mare comoară a noastră, pe cât de generoasă pe atât de fragilă. Menționată încă din antichitate în scrieri și hărți, de la Herodot la Ptolemeu, Delta a fost prețuită până în urmă cu un secol doar ca o uriașă sursă de pește. În secolul al XIX-lea, brațul Sulina devine navigabil, prin lucrări de amenajare. Astfel interesul european pentru Delta crește. Privită cu ochii secolului al XXI-lea, Delta își descoperă imensa bogăție, nu doar de resurse cât de păstrătoare a istoriei naturale. Există aici nenumărate specii de pești, plante, animale, păsări, insecte, care construiesc împreună cu apele și pământurile 30 de tipuri de ecosisteme diferite. Mai mult, Delta este un filtru natural uriaș pentru cel mai poluat fluviu al Europei, care ajunge astfel la vărsarea în mare aproape curat.

- cea mai bine conservată delta din Europa
- cel mai tânăr pământ românesc, încă în extindere spre Marea Neagră: crește 40 m²/an
- cea mai întinsă zonă compactă de stuțărișuri de pe planetă

Delta a fost locuită încă din timpuri străvechi. Tot litoralul de la Sinoie și până la insula Popina din nordul lacului Razim a fost vatra de formare și evoluție a civilizației neolitice de tip Hamangia. Negustorii greci și apoi romanii au întemeiat cetăți cu rol strategic și comercial: Halmyris, Salsovia (Mahmudia), Talamonium (Nufăru), Aegyssus (Tulcea), Noviodunum (Isaccea) și Enisala. Genovezii și izvoarele bizantine, au vorbit mult de pescuitul și de comerțul cu tot felul de produse în secolele X- XV în porturile dunărene la Solina (Sulina de azi), Licostoma (Periprava) și Vicina. La mijlocul secolului al XIX-lea, a fost întemeiată Comisia Europeană a Dunării, stabilită la Sulina. A fost un for internațional neutru din punct de vedere politic, menit să protejeze interesele strategice și comerciale ale țărilor membre, la gurile marelui fluviu. În cele 8 decenii de existență a comisiei, Sulina a devenit un orașel cosmopolit, demn de numele livresc câștigat: Europolis.

Află mai mult aici:

- cea mai mare populație de pelicani comuni (*Pelecanus onocrotalus*) și creți (*Pelecanus crispus*) din Europa.
- mai mult de jumătate din populația mondială de cormoran mic (*Phalacrocorax pygmaeus*).
- jumătate din populația mondială de gâscă cu gât roșu (*Branta ruficollis*).
- importantă rută de migrație și popas pentru păsările europene.
- mamifere dispărute în alte părți ale Europei: nurca, vidra, bizamul, câinele enot sau pisica sălbatică.

Monumente ale Naturii:

- călifarul alb, dropia, pelicanul, piciorongul, lopătarul, vulturul hiotar, broasca țestoasă de uscat, cormoranul mic, gâsca cu gât roșu, țigănușul (ibisul dunărean), codalbul, sturionii.
- pădurea Letea este o pădure cu aspect tropical, înconjurată de dune de nisip, care cuprinde specii de arbori vechi de mai mult de 500 de ani dar și liane. Există aici 31 de plante care se află pe lista roșie a României. În special în această zonă trăiesc cai în libertate.

Delta în pericol. De ce?

- construirea de diguri în amonte a dus la schimbarea regimului natural de inundare, cu consecințe nefaste asupra ecosistemelor
- construirea barajului de la Porțile de Fier a dus la blocarea rutei de migrație a sturionilor pentru depunerea icrelor – numărul lor a scăzut
- substanțele chimice de îngrășare a culturilor agricole ajung în apele Deltei. Cantitatea mare de nutrienți duce la creșterea exagerată a algelor care reduc din transparența apei și sufocă speciile de animale acvatice
- substanțe toxice provenite din poluarea industrială se acumulează în icrele peștilor și în ouăle păsărilor ihtiofage și reduc capacitatea acestora de reproducere
- peștele este braconat și supraexploatat
- localnicii incendiază zone de stof pentru a obține teren agricol

D.B. și A.S.

S-a creat această broșură în anul aniversar UNESCO (70 de ani de la constituire), în cadrul proiectului Ziua Patrimoniului cultural în licee, realizat de Asociația Gaspar, Baltasar & Melchior. Am dorit să punem laolaltă imagini și informații succinte și edificatoare care să dea o primă orientare asupra subiectului. Hărțile prezentate nu au precizie geografică, ci doar un caracter orientativ.

Texte: Adriana Scripcariu (A.S), Doina Lavric (D.L), Daniel Berteșteanu (D.B)

Fotografii: George Dumitriu

Credite foto: MNȚR colecții și arhive de imagine: p.2 jos-mijloc, p.8 jos, p.30 stânga, mijloc sus și jos, dreapta (fondul Mihai Oroveanu), p.34 stânga, mijloc-stânga, p.38 jos, p.39 sus, p.40 stânga, p.43 jos

Muzeul Valeriu Literat – Făgăraș: p.34 mijloc-mijloc

Colecția Borcoman – Rupea: p.34 mijloc dreapta

Colecția Galeria de Artă Ceramică Horezu: p.40-41 jos

Arhiva Satului Bucium: p.35 stânga jos, p.36 jos

Colecția Vicșoreanu: p.41 dreapta mijloc și jos

Arhiva Fam.Câlția: p.32 mijloc

Fundația Culturală Negru Vodă Făgăraș: p.2 jos stânga, p.34 jos, p.37 stânga sus și jos

Marius Caraman: p.2 jos-mijloc, p.34 stanga sus, mijloc-stânga, p.36 dreapta

Trei Parale: p.1 mijloc-jos-mijloc, p.32 jos

Anamaria Iuga: p.2 mijloc-jos-dreapta, p.38 stânga, p.39 jos

Mihai Sin – arhiva tarafagarasului.eu: p.33 dreapta, p.35 dreapta jos

Wikipedia: p.10 sus, p.21 sus

Concept grafic și DTP: factumdesign.com

A tipărit: Pritco SRL, Bld.Chimiei nr.14, Iași

A finanțat: Administrația Fondului Cultural Național

Mulțumiri: Anamaria Iuga, Ioana Mischiu, Gabriela Câmpian, Ioana Ciucă, Iosefina Postăvaru

Editura Școala Agatonia

Str.Câmpului nr.39, sat Piscu, com.Ciolpani, jud.Ifov

www.piscu.ro

Facebook: Scoala de la Piscu

Acest material este disponibil gratuit online, în format PDF, la www.patrimoniupentrucopii.piscu.ro

ISBN: 978-606-93416-5-0

Școala Agatonia
2015

32 de localități și zone din România
cu situri recunoscute în patrimoniul mondial:

- 17 biserici și mănăstiri
- 7 sate cu biserici fortificate din Transilvania
- 6 cetăți dacice
- un centru de oraș medieval
- o deltă
- 4 obiceiuri vechi și valoroase
ajunse până la noi.

*Trebuie să afli
despre ele!*

Proiectul nu reprezintă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național.
AFCN nu este responsabilă de conținutul proiectului sau de modul în care rezultatele
proiectului pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.

PROIECT CO-FINANȚAT DE:

